

סוף מעשה במחשבה תחילה

נקודת מחשבה מפרשת השבוע לחיי המעשה

חסד של (א)מת

בנציון ומשפחתו נישאו בפי העניים לשבח ולתהילה ושיבחוהו בכל עת על מעשיו הטובים.

שמו של בנציון שנפוץ לכל עבר, גרר כמובן ארחי פרחי מזדמנים שהגיעו לאכול ולשתות ולקבל נדבה בעין יפה.

באחד הימים נקש הלך על דלתו של בנציון וביקש קופיץ לחיתוך בשר. "מיד אביא לך", נענה בנציון בשמחה ונחפז אל המטבח. "היכן הקופיץ?" שאל את רעייתו.

"לשם מה הוא נחוץ לך?" תהתה רעייתו. הכנת הבשר הייתה תפקידה הבלעדי.

"אורח עומד בדלת", נענה בנציון, "הוא מבקש לשאול את הכלי".

הלכה האישה בחשאי והביטה בפתח, ראתה שלבושו של האורח קרוע ובלוי, הבחינה בעיניו שרוע ניבט מהן ולחשה לבעלה: "אל תתן לו את הקופיץ. בגדיו מעידים עליו שבשר אין ברשותו. לבטח רצונו לעשות בו מעשה פלילי".

בנציון השיב אף הוא בלחישה רועמת. "ממתי עינך צרה באורחים? כאחת הפתיות תדברי. חסד הוא ולא אתחמק ממנו בתירוצים משונים". נטל את הקופיץ ומסרו להלך.

באותו לילה נפרץ פרדסו של המושל, ההלך הסתער על הצמחים הנדירים שבגינה והשחית אותם בזה אחר זה.

בעקבות סכסוך עם עבדי המושל - החליט ההלך לנקום בהם. אלא שבמהלך הפעולה נתפס הזר והושם במחבוש, חקירתו העלתה שהקופיץ שייך לבנציון. גזר הדין של בנציון כמסייע להשחתת פרדסו של המושל היה שנת

שני החברים שהגיעו לקורס טיס אזרחי, הגיעו לשלב בו הם יכולים להטיס מסוק לבד, אולם טיסת הניסיון הראשונה במסוק הסתיימה בהתרסקות.

בוועדת החקירה קיבלו לידיהם את 'הקופסה השחורה', ממנה נשמעו הקולות האחרונים: "סוף סוף השתחררנו מהם", אומר אחד הטייסים לחברו, "הראש שלי כואב מהמאוורר שמעלינו, עכשיו אפשר לכבות אותו..."

* * *

לאחר פרשיות רבות על עבודת המשכן וכליו, קוראים אנו על החינוך של אהרן ובניו לשמש ככהנים לעבודת הקרבנות במשכן ה'. בין היתר, נשחט אחד משני האילים שנצטוו להביא לשם שלמים, "וייקח משה מדמו וייתן על תנוך אוזן אהרן הימנית ועל בוהן ידו הימנית ועל בוהן רגלו הימנית".

כמובן שסודות נעלים מצויים דווקא באותם מקומות עליהם נתן משה מדם האיל על תנוכי ובהונות אהרן ובניו, אלא שאנו צריכים ללמוד מכל מילה בתורה הוראה למעשה לחיינו, גם אם אין קרבנות ואפילו אם איננו כהנים.

עניי העיר, בניגוד לכל היתר, מעולם לא תהו אודות שידוך המוזר בין בנציון, שכשם שהיה מרופד במזומנים כך היה ריק מתורה, לבין בתו המשכלת והחכמה של ר' ישעיה, התלמיד חכם של העיר.

בנציון פתח את לבו וכיסו לכל עלוב נפש וקיים בו הכנסת אורחים בעין יפה, כשעזרתו כנגדו מכינה וטורחת לבשל מאכלים ערבים המשביעים את רעבון העניים.

**חסד שכמעט
עלה בחיי אדם**

**לתת דם גם
כשאין קרבנות**

בספר 'פרח לבנון' דרש בדרך רמז את שלושת המקומות עליהם נתן משה מדם האיל: תנוך, בוהן יד ובוהן רגל - כשלושה דברים שעל כל יהודי כשר להשתדל למלא בעבודת ה' שלו עלי אדמות.

א. תנוך האוזן - רמז לשמיעת התורה שבה מתבאר לנו מהו רצון ה'.

ב. בוהן יד - רמז למעשי המצוות בפועל שאנו מקיימים לרוב בידיים.

ג. בוהן רגל - על כל אדם לכתת את רגליו עבור הזולת, הן לעסוק בחסד בגופו והן להשכין שלום בין הבריות.

אלא שכדי לדעת שמירת מצוות כיצד, וחסד מהו - מוכרחים להתחיל במקום הראשון: האוזן.

לא ניתן 'לכבות את המאוורר' הזה שאומר לך מה לעשות וכיצד לפעול. לימוד התורה הוא הבסיס לכל עבודת ה'. בלעדיו ניתן אף לסייע לדבר עבירה ולחשוב שעושים חסד.

לאחר שהסתיימה שנת המאסר, קיבל עליו בנציון שיותר לא ימרה את פי רעייתו החכמה וישמע בקולה. אלא שזמן מה לאחר מכן הגיע עני מרוד וביקש לישון אצלם ללילה. האישה, בת תלמיד חכם שידעת לזהות בטביעת עין, הזהירה את בעלה שלא ייתן מקום לאיש מפוקפק זה. אולם בנציון לא שמע.

התעטפה הגברת בסודרה ויצאה לתחנת המשטרה. סיפרה את שאירע וביקשה מהשוטרים שיבואו לחקור את ההלך.

בסיומה של חקירה נודע ששודד מתוחכם הוא האיש, מבוקש מזה זמן רב אצל השלטונות. נוהג הוא להתחזות למסכן וללון בבתי עשירים ובלילה הוא נוטל את נפשם ואת ממונם ומסתלק.

ראה בנציון את חכמתה של רעייתו שספגה מתורתו של אביה, והבין שחסד הוא דבר גדול, אולם חסד בלא תורה - יכול להוביל את האדם לעברי פי פחת.

תורה של חסד

"ולבש הכהן מידו בד" (ו, ג)

בספר 'לקוט אליעזר' הביא ביאור בדרך רמז לדרך עבודת ה' הרצויה, וכה דבריו: "ולבש הכהן", עובד ה' שרוצה להתעלות בעבודת ה' ככהנים המשרתים פני עליון, ולשם כך רצונו ללבוש "מידו בד", דהיינו להתבודד בינו לבין קונו ולעבוד עבודתו, ידע שלבד מכך מוכרחים לעסוק עם שאר בני אדם.

"והרים את הדשן", היינו פשוטי העם, "אשר תאכל האש", אש היצר, "ושמו אצל המזבח", שיקרבם לעבודת הבורא בסבר פנים יפות ולא יפרוש מחברתם לטובת תיקון נפשו בלבד.

לפי האמור הוא מבאר את מאמר חז"ל "מהיכן נתעשר משה - מפסולתן של לוחות", היינו שמשה רבנו, למרות כל מעלתו הרבה, לא נמנע מלעסוק בתיקון נפשם של יהודים, אפילו כאלה שהם בשפל המדרגה, "פסולתן של לוחות" - שעברו על עשרת הדיברות הכתובים על הלוחות.

גם כאלו יהודים השתדל משה להכניס תחת כנפי השכינה, כאומרם ז"ל "גדולה הכנסת אורחים", שאינם עובדים את ה' כיאות, "מקבלת פני השכינה" כשיהודי מתבודד לעצמו בעבודת הבורא ואינו דואג לאחרים. ומשם, מעבודה זו שנראית פחותה, "נתעשר משה"...

"צו את אהרן ואת בניו" (ו, ב)

"אין צו אלא לשון זירוז" (רש"י).

סיפר הגאון רבי מרדכי אריה הלוי הורוביץ מבאנילא (בנו של הגאון בעל 'צור יעקב' מפרוביז'נא): באחת החתונות לאחד מיוצאי חלציו של הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה, הציבור כולו המתין ואף הרה"ק מסאדיגורה כבר היה תחת החופה אך לא הורה לגשת לעריכתה. בתחילה סברו שמא דבקות כלשהי יש כאן ואין להפריעו, אולם לאחר זמן מה הבחינו בני המשפחה שהרבי ממתין למישהו.

משנשאל הרבי מסאדיגורה למי הוא ממתין, ענה שאחי - הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב - טרם הגיע לחופה ולכן אין הוא יכול להתחיל. כיון שהיה הרה"ק מטשורטקוב בסמיכות מקום, נענה אחד הגבאים שתכף ירוץ ויזרו את הטשורטקובער אל החופה.

"הניחו לו", סירב הרבי מסאדיגורה להצעה. "אל תזרוהו בשום אופן". משהבחינו בפליאת הנוכחים, הסביר: "אצל אחי נעשה כל דבר-מצווה בהכנה דרבה, ומטעם זה הוא מתעכב כעת להגיע לחופה. אם ילכו ויסבירו לו שיש להזדרז לחופה, הלא הזריזות בעצמה מצווה רבה היא ולמצווה הלא צריכים לעשות הכנה כיאות. יתחיל אחי לערוך מחדש הכנה לזריזות כדי להזדרז לחופה ונצטרך להמתין עליו עוד ועוד..."

אש תמיד תוקד

"זאת תורת העולה" (ו, ב)

במשנה (זבחים פ"ט מ"א) למד התנא רבי יהושע מפסוק זה "זאת תורת העולה", כלל בדיני הקרבנות: "היא העולה על מוקדה על המזבח" - כשם שכאשר עלתה העולה על גבי המזבח שוב לא תרד, כך "כל הראוי לאישים", כל דבר הראוי להישרף באש על המזבח, "אם עלה - לא ירד".

לא אחת קורה שאנו חפצים לפעול דבר מסוים, או להשיג חפץ כלשהו, או להוציא לפועל רצון שנתעורר בקרבנו. אנו מנסים פעם ופעמיים ושלוש וזה לא מצליח.

כאן נחלקים בני האנוש לשניים: יש את העקשנים שימשיכו לנסות שוב ושוב, על אף שיפסידו ממון רב יותר מהדבר שאותו חפצו להשיג; כשלפעמים אחרי ההפסד הרב למען המטרה יגלו שאף את שרצו לא השיגו. לעומתם, יש את אלו ה'אופטימיים'; אצל חלקם לפחות זה ודאי נובע מאמונה בבורא כל עולמים. אלו האחרונים מפטירים "אם ה' לא רוצה, כנראה שלא כדאי", ומפסיקים את ההשתדלות.

כיצד ניתן לדעת האם באמת רצון ה' הוא שהאדם יחדל מהשתדלותו, או שמא עצלות יש כאן והניסיון שנשלח משמים לא פוענח נכון?

***

קמעות רבים חילק הרה"ק הי"שמה משה' ליהודים שבאו לבקש את ברכתו. הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ - כמו רבים מצדיקי אותו דור - לא ראה בעין יפה את חלוקת הקמעות. יש דברים שהצנעה יפה להם, קמעות

שניתנים בפרהסיה - אינם נמנים עליהם.

באחת הפעמים נטל הרה"ק מראפשיץ קולמוס וישב לערוך מכתב גלוי אל הי"שמה משה', בו הוא מבקש ממנו שיחדל מחלוקת הקמעות, לפחות בפרהסיה. סיים הרבי מראפשיץ את כתיבת המכתב ובמקום ליטול את צלוחית החול שהיו מפזרים על הדיו למען ייבש מהר, נטל בשוגג את קסת הדיו ושפך את תוכנה על המכתב...

ראה כך הראפשיצער, נטל שנית גוויל

**נטל שנית גוויל חלק,
קולמוס וקסת דיו וישב
לכתוב את המכתב
בשנית. אלא שגם
הפעם שפך בשוגג את
הדיו על הכתב**

חלק, קולמוס וקסת דיו וישב לכתוב את המכתב בשנית. אלא שגם הפעם שפך בשוגג את הדיו על הכתב.

בפעם השלישית הרחיק רבי נפתלי את קסת הדיו מן השולחן, אלא שאז יצאו מצלוחית החול המוני יתושים שחורים ומילאו את החדר בזמזום רועם ורעשני. משראה זאת הרה"ק מראפשיץ, נטל את המכתב וקרעו לגזרים. "שמע מינה", הפטיר, "שמן השמים מסכימים עם דרכו של הרבי מאוהעל ואין לנו להתערב במעשיו..."

***

בדרך רמז ניתן לבאר את דברי המשנה שדרך עלייה או ירידה לאו דווקא, אלא ללמוד שאם היה בדעתנו לעשות באופן מסוים ומשמים הובילו אותנו בדרך אחרת - כקרבן פסול זה שלא היה אמור לעלות על גבי המזבח, אך משעלה, "היא העולה על מוקדה על המזבח", לא ירד - עלינו לנהוג כפי התוכנית האלוקית שברא מנהיג כל הברואים, לתת לו להוביל אותנו כפי הישר בעיניו.

לאור מעשה פלא זה עם הרה"ק מראפשיץ, נוכל ללמוד לפי דרגתנו הקטנה: רק אם עושים את כל אשר ביכולתנו לעשות, ועדיין נמנע מאיתנו להוציא את רצוננו מן הכוח אל הפועל, זה לנו האות שאכן כדאי לחדול מפעולותינו אלה.

"כל הלילה עד הבוקר": כיון שצרי ראייה אנו ואיננו יודעים באמת על כל דבר אם טוב אם רע, עלינו לגשש בתחילה ולנסות כהולכים בחשכה, עד שיאיר עלינו רצון הבורא ונראה שלמרות מאמצינו עדיין אין השעה כשרה.

זאת יש לזכור תמיד: גם אם משמים נראה חלילה שאין מעשינו רצויים, אין לנו לעסוק בנסתרות ובמופלא ממנו, אלא "ואש המזבח תוקד בו", לבעור בכיסופים ורצון להתעלות בתורה ובמצוות בשמחה של מצווה.

גם כשליל הסדר עונה להגדרת "ואם ימעט הבית", גם אם החג מתקדש כש"אתם לא תצאו איש מפתח ביתו". אש המזבח - בכל מצב, בכל עת - תוקד בו!

חֶשְׁבָה לְטוֹבָה

פנינים מפרד"ס התורה

הכניסה לפרדס: "ויעש אהרן ובניו" (ח, לו)

"להגיד שבחן שלא היטו ימין ושמאל" (רש"י).

על דברי רש"י אלו ביאר ה'חתם סופר' בדרך צחות, מהו 'שבחן שלא היטו ימין ושמאל': יש אנשים שכאשר מכבדים אותם בדבר שבקדושה, הם חפצים להראות ענווה בעצמם ולכן הם מסרבים.

לנענע בראש לשלילה - זה לא מכובד. אבל למשוך בכתף לאות שביעות רצון בנימה של 'מה אני ומה חיי' - זה "ענווה" גדולה. וכמובן, שענווה מסוג זה, שמפגינים אותה לראווה, פסולה היא מכל וכל.

מלמדת התורה על אהרן ובניו "להגיד שבחן שלא היטו ימין ושמאל", ברגע שמדובר ברצון ה' ובמצווה, כבוד הוא לאדם לעסוק במצוות בוראו ואין מקום למשוך בכתפיים לא לימין ולא לשמאל...

פשט: "ופתח אוהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת ה' ולא תמותו כי כן צִוִּיתִי" (ח, לה)

ויש לדקדק מדוע מטעים משה את הוראתו לאהרן ולבניו לנהוג בפרישה שבעת ימים טרם שיתחילו בעבודות הקודש "כי כן צִוִּיתִי". וכי יחשוד חלילה אהרן במשה שבדה דברים מלבו?

מביא ב'שער בת רבים' לבאר, שלכאורה ייחשב הדבר פחיתות כבוד עבור אהרן ובניו שייאלצו לשבת בפרישות שבעת ימים טרם ייכנסו אל הקודש, כביכול עד עתה חיו חיי חולין ועליהם להתקדש ולהיטהר.

והלא קדושי עליון היו.

לכן כדי להפיס את דעתם מבאר להם משה רבנו טעם הציווי: "כי כן צִוִּיתִי", אף אני טרם שעליתי להר סיני נצטוויתי להמתין שבעה ימים כדי למרק אכילה ושתייה שבגופי (יומא ד:), ומטעם זה אף אתם צריכים להמתין שבעת ימים בפרישה טרם תיגשו אל הקודש.

רמז: "זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמילואים ולזבח השלמים" (ז, לז)

ראשי התיבות של הפסוק הזה עולים בגימטריא במכוון מאה ואחת.

רומז רבנו מנחם עזריה מפאנו ב'כנפי יונה': לומר לך, שכל העוסק בתורה ושונה לימודו מאה ואחת פעמים, כדברי חז"ל (חגיגה ט:), ש"אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד" - כאילו הקריב כל הקרבנות כולם.

דרש: "ותיקהל העדה אל פתח אוהל מועד" (ח, ד)

בפסוקים הקודמים (ב-ג) נצטווה משה "קח את אהרן ואת בניו... ואת כל העדה הקהל פתח אוהל מועד". אולם מלשון הפסוק "ותיקהל העדה", בשונה למשל ממה שמצינו "ויקהל משה את כל ישראל", משמע שלמרות שנצטווה משה להקהיל את העדה - הם נקהלו ובאו מעצמם.

מבאר בספר 'באור החיים' בדרך דרש, שמרגע ששמעו ישראל על עבודת המשכן, נרתמו לעשייתו במלוא הלהט והחשק. אלא שלאחר עשיית המשכן וכליו טרם הוקם המשכן בפועל. כעת, משראו ישראל

שאהרן ובניו עומדים ללכת אל אוהל מועד, הבינו שעתה תהיה חנוכת המשכן ועוד לפני שהיה סיפק ביד משה להקהיל אותם אל פתח אוהל מועד - נקהלו ובאו מעצמם.

כשראה משה את גודל חשקם והתלהבותם לקיים רצון ה', נענה ואמר (שם ה) "ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר ציווה ה'", זה בדיוק רצונו של הקב"ה בנתינת התורה והמצוות, שיהודי יחכה וישתוקק לקיים את רצון ה' ולא ימתין עד שיורו לו מה יעשה...

סוד: "ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו ייאכל לא יניח ממנו עד בוקר" (ז, טו)

השלמים היו עולים בחלקם על המזבח וחלקם נאכל לכהנים ולבעלים. מבאר רבנו משה חיים לוצאטו, בספרו 'מגילת סתרים', שעל ידי השלמים היה יורד שפע רב לעולם ברוח ובגשם. כנגד הגשמיות היו אוכלים את בשר הקרבן למטה וכנגד הרוחניות היו מקריבים חלק על גבי המזבח.

ומפני מה ציוותה תורה "לא יניח ממנו עד בוקר"?

"והסוד הוא", כותב הרמח"ל ב'מגילת סתרים', "שעד אותו זמן שנתן הכתוב בקרבן אינה שולטת הסטרא אחרא עליו, ובעבור זה הזמן הייתה יכולה הסטרא אחרא לשלוט עליו. ולכך ציווה שלא יותירו ממנו".